

Spauda ir informacija

Europos Sąjungos Teisingumo Teismas
PRANEŠIMAS SPAUDAI Nr. 131/21
2021 m. liepos 15 d., Liuksemburgas

Sprendimas byloje C-742/19
Ministrstvo za obrambo

Teisingumo Teismas nurodo atvejus, kai Direktyva dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų netaikoma karių vykdomai veiklai

Pagal šią direktyvą nedraudžiama, jog už budėjimo laikotarpį, per kurį karys turi likti kareivinėse, į kurias jis paskirtas, bet jose faktiškai nedirba, būtų atlyginama kitaip, nei už budėjimo laikotarpį, per kurį jis faktiškai dirba

Laikotarpiu nuo 2014 m. vasario mėn. iki 2015 m. liepos mėn. B. K., Slovėnijos kariuomenės puskarininkis, vykdė nepertraukiamą septynių dienų per mėnesį „budėjimo veiklą“. Vykdydamas šią veiklą, kuri apėmė laikotarpius, per kuriuos B. K. turėjo faktiškai vykdyti stebėjimo veiklą, ir laikotarpius, per kuriuos jis turėjo tik būti pasiekiamas jo vadams, B. K. turėjo būti pasiekiamas ir nuolat būti kareivinėse, į kurias jis buvo paskirtas.

Krašto apsaugos ministerija, manydama, kad per kiekvieną iš šių „budėjimo veiklos“ dienų tik aštuonios valandos turi būti laikomos darbo laiku, už šias valandas mokėjo B. K. įprastą darbo užmokestį, o už kitas valandas jam mokėjo tik 20 % bazinio darbo užmokesčio dydžio priemoką.

Pirmojoje ir apeliacinėje instancijose B. K. pareikštas ieškinys, kuriuo siekiama, kad jam, kaip už viršvalandžius, būtų sumokėta už valandas vykdant „budėjimo veiklą“, per kurias jis nevykdė realios veiklos savo darbdaviui, bet tik privalėjo būti pasiekiamas kareivinėse savo vadams, buvo atmetas.

Šiomis aplinkybėmis *Vrhovno sodišče* (Aukščiausiasis Teismas, Slovėnija), išnagrinėjęs kasacinį skundą, nutarė kreiptis į Teisingumo Teismą dėl Direktyvos 2003/88¹, kurioje nustatyti minimalūs reikalavimai, susiję, be kita ko, su darbo laiko trukme, kario budėjimo veikla taikos laikotarpiu, taikymo ir, prireikus, dėl to, ar budėjimo laikotarpis, per kurį karys privalo būti kareivinėse, į kurias jis yra paskirtas, net jei jose faktiškai nedirba, turi būti laikomas darbo laiku, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 2 straipsnį, siekiant nustatyti šiam kariui mokėtiną darbo užmokestį už tokį laikotarpį.

Teisingumo Teismo vertinimas

Teisingumo Teismas savo sprendime, priimtame didžiosios kolegijos sudėties, visų pirma nurodė atvejus, kai kario budėjimo veikla nepatenka į Direktyvos 2003/88 taikymo sritį.

Šiuo tikslu Teisingumo Teismas pirmiausia konstatavo, kad pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį, kurioje numatyta, kad kiekviena valstybė narė išimtinai išlieka atsakinga už savo nacionalinį saugumą², karių darbo laiko organizavimas nepašalinamas iš Sąjungos teisės taikymo srities.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad pagrindinės valstybių narių ginkluotųjų pajėgų funkcijos, t. y. teritorijos vientisumo išsaugojimas ir nacionalinio saugumo užtikrinimas, aiškiai nurodytos tarp esminių valstybės funkcijų, kurių Sąjunga turi laikytis. Jis patikslino, kad vis dėlto iš to negalima daryti išvados, kad valstybių narių sprendimai dėl jų ginkluotųjų pajėgų organizavimo

¹ 2003 m. lapkričio 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2003/88/EB dėl tam tikrų darbo laiko organizavimo aspektų (OL L 299, 2003, p. 9; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 4 t., p. 381).

² Pagal tą pačią nuostatą Sąjunga gerbia esmines valstybines valstybių narių funkcijas, įskaitant valstybės teritorinio vientisumo, viešosios tvarkos ir nacionalinio saugumo.

nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, ypač kai kalbama apie suderintas darbo laiko organizavimo taisykles.

Nors tai, kad Sąjunga laikosi esminių valstybės funkcijų, nereiškia, kad karių darbo laiko organizavimas visiškai nepatenka į Sąjungos teisės taikymo sritį, vis dėlto pagal ESS 4 straipsnio 2 dalį reikalaujama, kad Sąjungos teisės normų, susijusių su šiuo organizavimu, taikymas kariams nesutrukdytų gerai atlikti šias esmines funkcijas. Taigi Sąjungos teisėje turi būti tinkamai atsižvelgta į kiekvienos valstybės narės ginkluotųjų pajėgų veiklai būdingus ypatumus, kurie kyla, be kita ko, iš šios valstybės narės priimtų konkrečių tarptautinių įsipareigojimų, konfliktų ar grėsmių, su kuriomis ji susiduria, taip pat dėl šios valstybės geopolitinio konteksto.

Be to, dėl Direktyvos 2003/88 taikymo srities asmenų atžvilgiu Teisingumo Teismas priminė, kad sąvoka „darbuotojas“ apibrėžiama atsižvelgiant į pagrindinį darbo santykių požymį, t. y. į tai, kad asmuo tam tikrą laiką kito asmens naudai ir jo vadovaujamas teikia tam tikras paslaugas, už kurias gauna darbo užmokestį. Kadangi nagrinėjamu laikotarpiu taip yra B. K. atveju, minėta direktyva taikytina jo atveju.

Galiausiai dėl Direktyvos 2003/88 materialinės taikymo srities, apibrėžtos darant nuorodą į Direktyvos 89/391³ 2 straipsnį, Teisingumo Teismas priminė, kad ji taikoma „visiems veiklos sektoriams, tiek valstybiniam, tiek privačiam“⁴, išskyrus atvejus, kai tam tikrai specifinei valstybės tarnybos veiklai, tokiai kaip ginkluotosios pajėgos, ypatumai jai neišvengiamai prieštarauja⁵.

Šiuo klausimu Teisingumo Teismas pažymėjo, kad Direktyvos 89/391 2 straipsnis neturi būti aiškinamas taip, kad visi valstybių narių ginkluotųjų pajėgų nariai nuolat nepatenka į Direktyvos 2003/88 taikymo sritį. Iš tiesų tokia išimtis taikoma ne kai kuriems valstybės tarnybos sektoriams, vertinamiems bendrai, o tik tam tikroms konkrečioms šių sektorių veiklų kategorijoms dėl jų specifinio pobūdžio. Konkrečiai dėl karių vykdomos veiklos Teisingumo Teismas, be kita ko, konstatavo, kad veikla, susijusi su administravimu, priežiūra, remonto, sveikatos apsaugos, tvarkos palaikymo ar pažeidimų nagrinėjimo paslaugomis, savaime neturi ypatumų, dėl kurių būtų negalimas darbo laiko planavimas laikantis Direktyvoje 2003/88 įtvirtintų reikalavimų, bent jau tiek, kiek ši veikla nėra vykdoma įgyvendinant karinę operaciją ar per skubaus pasiruošimo jai laikotarpį.

Vis dėlto Teisingumo Teismas nusprendė, kad minėta direktyva netaikoma karių veiklai ir, be kita ko, jų budėjimo veiklai, jei ši veikla vykdoma per pradinį mokymą, operacijų vykdymo rengimą ar įgyvendinant operacijas, kai reikia panaudoti ginkluotųjų pajėgų karius, jei ji nuolat ar atsitiktinai vykdoma atitinkamos valstybės narės viduje ar už jos teritorijos ribų. Be to, Direktyva 2003/88 taip pat netaikoma karinei veiklai, kuri yra tokia specifinė veikla, kad jai negali būti taikoma asmenų rotacijos sistema, leidžianti užtikrinti, kad būtų laikomasi šios direktyvos reikalavimų. Tas pats pasakytina ir tuo atveju, kai paaiškėja, kad karinė veikla vykdoma dėl ypatingų įvykių, kurių sunkumas ir mastas reikalauja imtis priemonių, būtinų visuomenės gyvybės, sveikatos apsaugai ir saugumui užtikrinti, kurių nebūtų įmanoma tinkamai įgyvendinti, jei reikėtų laikytis visų minėtoje direktyvoje įtvirtintų taisyklių, arba jei minėtos direktyvos taikymas tokiai veiklai, įpareigojant atitinkamas valdžios institucijas įdiegti rotacijos ar darbo laiko planavimo sistemą, galėtų tik pakenkti geram karinių operacijų atlikimui. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi nustatyti, ar B. K. užtikrinama budėjimo veikla priskirtina prie vieno iš šių atvejų. Jei būtų atsakyta neigiamai, ši veikla turės būti laikoma patenkančia į Direktyvos 2003/88 taikymo sritį.

Antra, Teisingumo Teismas konstatavo, kad darant prielaidą, jog šiuo atveju taikoma Direktyva 2003/88, kariui nustatytas budėjimo laikas, kuris reiškia jo nuolatinį buvimą darbo vietoje, turi būti laikomas darbo laiku, jei ši darbo vieta nesutampa su jo gyvenamąja vieta. Vis dėlto darbuotojų darbo užmokesčio už budėjimo laikotarpius mokėjimo tvarka patenka į nacionalinės teisės, o ne į Direktyvos 2003/88 nuostatų taikymo sritį; pagal šią direktyvą nedraudžiama, jog už budėjimo laikotarpį, per kurį karys turi likti kareivinėse, į kurias jis paskirtas, bet jose faktiškai nedirba, būtų atlyginama kitaip, nei už budėjimo laikotarpį, per kurį jis faktiškai dirba.

³ 1989 m. birželio 12 d. Tarybos direktyva 89/391/EEB dėl priemonių darbuotojų saugai ir sveikatos apsaugai darbe gerinti nustatymo (OL L 183, 1989, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 5 sk., 1 t., p. 349).

⁴ Direktyvos 89/391 2 straipsnio 1 dalis.

⁵ Direktyvos 89/391 2 straipsnio 2 dalies pirma pastraipa.

PASTABA: Prašyme priimti prejudicinį sprendimą valstybių narių teismai, nagrinėdami juose iškeltą bylą, gali pateikti Teisingumo Teismui klausimus dėl Sąjungos teisės išaiškinimo ar Sąjungos teisės akto galiojimo. Teisingumo Teismas nenagrinėja nacionalinės bylos. Remdamasis Teisingumo Teismo sprendimu šią bylą turi išspręsti nacionalinis teismas. Šis sprendimas taip pat privalomas kitiems nacionaliniams teismams, nagrinėjantiems panašias problemas.

Žiniasklaidai skirtas neoficialus dokumentas, neįpareigojantis Teisingumo Teismo.

[Visas sprendimo tekstas](#) nuo jo paskelbimo dienos prieinamas CURIA tinklalapyje.

Kontaktinis asmuo: Gitte Stadler ☎ (+352) 4303 3127